

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет будівництва та транспорту
Кафедра транспортних технологій

Робоча програма (силабус) освітнього компонента

БК «Теорія експлуатаційних властивостей транспортних засобів»

(статус освітнього компонента - вибірковий)

Реалізується в межах освітньої програми «Транспортні технології (на
автомобільному транспорті)»
за спеціальністю **J8 «Автомобільний транспорт»**
на другому (магістерському) рівні вищої освіти

Суми - 2026

Розробник: В. Руденко

Руденко В.А. ,к.т.н., доцент
(прізвище, ініціали) (вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто та схвалено на затвердженні кафедри <u>транспортних технологій</u> (назва кафедри)	протокол № 18 від 02.06.2026 р
	Завідувач кафедри <u>Олександр САВОЙСЬКИЙ</u>

Погоджено:

Гарант освітньої програми В. Руденко Віктор РУДЕНКО
(підпис) (ПІБ)

Декан факультету, де реалізується освітня програма Олександр СОЛАРЬОВ
(підпис) (ПІБ)

Рецензія на робочу програму надана : Олександр СОЛАРЬОВ
(підпис) (ПІБ)

Олександр ТАЦЕНКО
(підпис) (ПІБ)

Методист відділу якості освіти, ліцензування та акредитації Н. Бан Надія Бан
(підпис) (ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 25.06. 2026 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	ВК 5.Теорія експлуатаційних властивостей транспортних засобів							
2.	Факультет/кафедра	Будівництва та транспорту/ Транспортних технологій							
3.	Статус ОК	Вибірковий							
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	-							
5.	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркового ОК)	«Транспортні технології (на автомобільному транспорті)» / J8 «Автомобільний транспорт»							
6.	Рівень НРК	7 рівень							
7.	Семестр та тривалість вивчення	2 семестр, 15 тижнів							
8.	Кількість кредитів ЄКТС	5,0							
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)						Самостійна робота	
		Лекційні		Практичні /семінарські		Лабораторні			
	1м курс – 150 год	30	6	30	6	-	-	90	138
10.	Мова навчання	українська							
11.	Викладач/Координатор освітнього компонента	к.т.н., доцент Руденко Віктор Аркадійович							
11.1	Контактна інформація	Ауд. 405 м, корпус 4, e-mail – rudvik1942@ukr.net							
12.	Загальний опис освітнього компонента	В освітньому компоненті розглядаються фізичні явища, які відбуваються при взаємодії транспортних засобів з дорогою і навколишнім середовищем. Вивчаються експлуатаційні властивості транспортного засобу які характеризують ефективність його використання у певних умовах пов'язаних з виконанням роботи і методики розрахунку експлуатаційних властивостей. Визначають ефективність транспортного засобу під час виконання транспортної роботи.							
13.	Мета освітнього компонента	Формування теоретичних знань та практичних навичок по аналізу і вибору параметрів транспортних засобів для забезпечення реалізації заданих експлуатаційних властивостей, вивчення закономірностей руху транспортного засобу. Вміння аналізувати та визначати шляхи поліпшення експлуатаційних властивостей транспортних засобів.							
14.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	1. Освітній компонент базується на знаннях вищої математики, фізики, матеріалознавства, технічної механіки, паливно-мастильних та інших експлуатаційних матеріалів, конструкції і експлуатаційних властивостей транспортних засобів 2. Освітній компонент є основою для освітніх компонентів							

		практичної підготовки (ОК 8. Виробнича та передатестаційна практика) та виконання кваліфікаційної (фахової) роботи випускника (ОК 9. Підготовка та захист кваліфікаційної роботи.)
15.	Політика академічної доброчесності	Система вимог, які ставляться перед здобувачем вищої освіти під час вивчення освітнього компоненту: проходження здобувачами етапів оцінювання у встановлені терміни; виконання і захист письмових та практичних робіт у встановлені терміни; дотримання при виконанні письмових робіт Положення «Про порядок перевірки академічних та наукових текстів на унікальність в Сумському національному аграрному університеті» (https://surli.cc/nmtcvp); дотримання здобувачами Кодексу академічної доброчесності СНАУ (https://surl.li/zyjfnw). Підготовлені до оцінювання письмові роботи повинні бути оригінальними та виконані самостійно здобувачем вищої освіти. Письмові роботи, які виконані і здані із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на оцінку нижче від отриманого результату. Роботи, які виконані з низьким рівнем унікальності або є копією «чужої» роботи оцінюватимуться на «нуль» з послідуочим виконанням роботи згідно іншого оригінального індивідуального завдання. Передача письмових робіт відбувається після повторного виконання або доопрацювання. Списування із різних джерел інформації (в т.ч. із використанням мобільних девайсів та гаджетів) під час екзаменів заборонено. При виявленні факту списування – робота здобувача анулюється.
16.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=4881
17.	Ключові слова	Автомобіль, теорія, експлуатаційні властивості, динаміка руху

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Як оцінюється РНД
ДРН 1. Вирішувати практичні задачі забезпечення безпечної праці людей в транспортному процесі і захисту навколишнього середовища від забруднення	Виконання та захист звітів практичних робіт згідно індивідуального варіанту. Письмове опитування (тестування) засвоєння лекційного матеріалу. Комп'ютерне тестування. Підготовка і захист реферату та презентації згідно індивідуального завдання.
ДРН 2. Використовувати знання експлуатаційних властивостей	Виконання та захист звітів практичних робіт згідно індивідуального варіанту. Письмове опитування

транспортних засобів в організації і управлінні технологічними процесами у агропромисловому виробництві.	(тестування) засвоєння лекційного матеріалу. Комп'ютерне тестування. Підготовка і захист реферату та презентації згідно індивідуального завдання.
ДРН 3. Аналізувати техніко-економічні та експлуатаційні властивості дорожніх транспортних засобів автомобільного транспорту та їх систем з метою виявлення та усунення негативних чинників, для підвищення ефективності процесу перевезення вантажів.	Виконання та захист звітів практичних робіт згідно індивідуального варіанту. Письмове опитування (тестування) засвоєння лекційного матеріалу. Комп'ютерне тестування. Підготовка і захист реферату та презентації згідно індивідуального завдання.

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу						Рекомендована література
	Аудиторна робота				Самостій на робота		
	Лк		Пз				
	ДФН	ЗФН	ДФН	ЗФН	ДФН	ЗФН	
Тема 1. Загальні відомості про експлуатаційні властивості автомобіля. Умови експлуатації дорожніх транспортних засобів. Основні експлуатаційні властивості автомобілів. Показники експлуатаційних властивостей автомобілів. Критерії експлуатаційних якостей транспортних засобів.	2				8	12	[1, 2, 5, 6, 12]
Тема 2. Основні параметри автомобіля. Швидкісна зовнішня характеристика двигуна. Коефіцієнт пристосовності двигуна автомобіля. Коефіцієнт корисної дії трансмісії автомобіля. Параметри еластичного колеса автомобіля. Координати центра мас автомобіля і його частин.	4		4		8	13	[1, 2, 5, 7, 11]
Тема 3. Загальна динаміка автомобіля. Загальний опір руху автомобіля. Фізична сутність явища опору коченню колеса. Сили і моменти, що діють на колеса автомобіля. Зчеплення коліс з опорною поверхнею. Сила опору повітря руху автомобіля. Динаміка колеса при коченні по твердій поверхні дороги.	4		4		10	15	[1, 2, 3, 5, 8, 11]
Тема 4. Тягово-швидкісні властивості дорожніх транспортних засобів. Поняття про тягово-швидкісні властивості автомобілів. Диференціальне рівняння руху	6	2	6	2	12	17	[1, 2, 3, 5, 8, 10]

автомобіля. Умови можливості руху автомобілів. Тяговий баланс автомобіля. Тягова характеристика автомобіля. Динамічна характеристика автомобіля. Динамічний паспорт автомобіля. Баланс потужності автомобіля						
Тема 5. Гальмівні властивості дорожніх транспортних засобів. Характеристика гальмівних властивостей автомобіля. Енергетичний баланс автомобіля при гальмуванні. Рівняння руху автомобіля при гальмуванні. Визначення величини гальмівного та зупинного шляху. Регулювання гальмових сил на колесах автомобілів. Особливості гальмування автомобільних поїздів. Показники ефективності гальмування і методика їхнього визначення.	2	2	4		8	13 [1, 2, 5, 7, 8, 11]
Тема 6. Керованість і стійкість дорожніх транспортних засобів. Поняття про керованість та стійкість руху. Оціночні показники керованості автотранспортних засобів. Умови повороту задне- та передне приводних автомобілів. Поворотність автомобіля на жорстких колесах. Поворотність автомобіля на еластичних колесах. Оціночні показники стійкості руху автомобілів. Статична стійкість автомобіля. Динамічна стійкість автомобіля. Поперечна стійкість проти ковзання і перекидання. Стійкість при заносі. Стійкість руху керованих коліс.	6		4	2	12	17 [1, 2, 5, 7, 9, 11]
Тема 7. Паливна економічність автомобілів. Оцінювальні показники паливної економічності автомобілів. Витрати палива двигунами дорожніх транспортних засобів. Паливно-економічна характеристика автомобіля. Визначення середньої витрати пального на маршруті руху автомобіля. Шляхи зниження витрати палива в умовах експлуатації. Випробовування автомобіля на паливну економічність.	2	2	4	2	12	17 [1, 3, 4, 5, 10, 13]
Тема 8. Плавність руху, вібрації та шум автомобіля. Оцінні показники плавності ходу автомобіля. Сумарний статичний прогин підвіски і шин. Вільні коливання спрощеної системи автомобіля. Явище галопування і способи його усунення. Вплив експлуатаційних факторів на плавність ходу автомобіля.	2		2		10	17 [1, 2, 5, 7, 9, 11]
Тема 9. Прохідність дорожніх транспортних засобів.	2		2		10	17 [1, 2, 5, 7, 9, 11]

Узагальнені показники прохідності автомобілів. Оцінка профілювальної та опорної прохідності автомобілів. Опорно-геометрична прохідність автомобілів. Тягово-зчіпна прохідність. Вплив конструктивних і експлуатаційних факторів на прохідність. Випробовування автомобілів на прохідність.							
Всього	30	6	30	6	90	138	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u>)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	Кількість годин
ДРН 1.	Лекція-розповідь з поясненням, лекція-презентація з демонстрацією та використанням інтерактивних технологій. Практичні роботи з розрахунками за індивідуальним завданням. Тестування (опитування), з використанням учбових і контролюючих тестів.	16/2	Опрацювання опорних конспектів лекцій та робота з книгою. Вивчення матеріалу для самостійного опанування. Конспектування. Виконання завдань практичних робіт, виконання яких розпочато на контактному занятті. Підготовка реферату та презентації згідно індивідуального завдання. Самооцінка знань.	24/40
ДРН 2.	Лекція-розповідь з поясненням, лекція-презентація з демонстрацією та використанням інтерактивних технологій. Практичні заняття з розрахунками за індивідуальним завданням. Тестування (опитування), з використанням учбових і контролюючих тестів.	20/5	Опрацювання опорних конспектів лекцій та робота з книгою. Вивчення матеріалу для самостійного опанування. Конспектування. Виконання завдань практичних робіт, виконання яких розпочато на контактному занятті. Підготовка реферату та презентації згідно індивідуального завдання. Самооцінка знань.	28/49
ДРН 3.	Лекція-розповідь з поясненням, лекція-презентація з демонстрацією та використанням інтерактивних технологій. Практичні роботи з розрахунками за індивідуальним завданням. Тестування (опитування), з використанням учбових і контролюючих тестів.	24/5	Опрацювання опорних конспектів лекцій та робота з книгою. Вивчення матеріалу для самостійного опанування. Конспектування. Виконання завдань практичних робіт, виконання яких розпочато на контактному занятті. Самооцінка знань.	38/49

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичне оцінювання (зазначається за потреби)

5.2. Сумативне оцінювання

5.2.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання (зазначити номер тижня, на якому буде проведено оцінювання)
Модуль 1 – 50 балів			
1.	Виконання і захист звітів з практичних робіт згідно індивідуального завдання	30 балів / 30 %	1...8 тиждень
2.	Комп'ютерне тестування	10 балів / 10 %	8 тиждень
3.	Підготовка та захист реферату та презентації згідно індивідуального завдання	10 балів / 10 %	до кінця 8 тижня
Модуль 2 – 50 балів			
4.	Виконання і захист звітів з практичних робіт згідно індивідуального завдання	30 балів / 30 %	9...15 тиждень
5.	Комп'ютерне тестування	10 балів / 10 %	15 тиждень
6.	Підготовка та захист реферату та презентації згідно індивідуального завдання	10 балів / 10 %	до кінця 15 тижня

5.2.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Модуль 1 – 50 балів				
Виконання і захист звітів практичних робіт згідно індивідуального завдання	< 18 балів	18...22 балів	23..26 балів	27...30 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті	Виконано усі вимоги завдання, але є незначні зауваження, щодо оформлення	Виконано усі вимоги завдання, запропоновано власний варіант розв'язання завдань
Комп'ютерне тестування	< 6 балів	6...7 балів	8 балів	9...10 балів
	Вірних відповідей менше 6 із 10	Вірних відповідей 6...7 із 10	Вірних відповідей 8 із 10	Вірних відповідей 9...10 із 10
Підготовка та захист презентації згідно індивідуального завдання	< 6 балів	6...7 балів	8 балів	9...10 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті	Виконано усі вимоги завдання, але є незначні зауваження, щодо виконання	Виконано усі вимоги завдання
Модуль 2 - 50 балів				
Виконання і захист звітів практичних робіт згідно	< 18 балів	18...22 балів	23..26 балів	27...30 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові	Виконано усі вимоги завдання, але є незначні	Виконано усі вимоги завдання, запропоновано

індивідуального завдання		відсутні або недостатньо розкриті	зауваження, щодо виконання завдання	власний варіант виконання завдання
Комп'ютерне тестування	< 6 балів	6...7 балів	8 балів	9...10 балів
	Вірних відповідей менше 6 із 10	Вірних відповідей 6...7 із 10	Вірних відповідей 8 із 10	Вірних відповідей 9...10 із 10
Підготовка та захист презентації згідно індивідуального завдання	< 6 балів	6...7 балів	8 балів	9...10 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті	Виконано усі вимоги завдання, але є незначні зауваження, щодо виконання	Виконано усі вимоги завдання

5.3.Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Виконання практичних робіт згідно індивідуального завдання під час проведення занять зі зворотним зв'язком від викладача.	протягом 1...15 тижнів навчання
2	Усний зворотний зв'язок від викладача під час роботи над індивідуальними завданнями протягом аудиторних занять.	протягом 2...15 тижнів
3	Зворотній зв'язок від викладача та здобувачів вищої освіти після комп'ютерного тестування	протягом 7...15 тижнів після складання
4	Усний зворотній зв'язок від викладача та здобувачів вищої освіти під час підготовки рефератів та презентацій згідно індивідуального завдання	протягом 1...15 тижнів

Самооцінювання може використовуватися як елемент сумативного оцінювання, так і формативного оцінювання.

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Основні джерела (підручники, посібники)

1. Руденко В. А., Савойський О. Ю., Решетіло С. О. Теорія експлуатаційних властивостей транспортних засобів: конспект лекцій . - Суми, 2025. – 89 с.
2. Волков В. П. Теорія руху автомобіля: підручник (стереотипне видання) / В. П. Волков, Г. Б. Вільський. - Суми : Університетська книга, 2025. - 320 с.
3. Сохацький А. В., Трофімов О. В., Фірсов О. Д. Динаміка автомобільних та інших транспортних засобів. Ч. 1. Тягово-швидкісні властивості автотransпортних засобів. Паливна економічність : навч. посібник / А. В. Сохацький, О. В. Трофімов, О. Д. Фірсов. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2022. – 56 с.
4. Сахно В. П., Поляков В. М. Автомобілі з електричними і гібридними силовими установками : навч. посіб. – Київ : Нац. трансп. ун-т, 2021. – 420 с.
5. Шуклінов, С. М. Автомобіль. Теорія та експлуатаційні властивості : навч. посіб. / С. М. Шуклінов, М. М. Альокса ; Харків. нац. автомоб.-дор. ун-т. – Харків : ФОП Бровін О. В., 2022. – 280 с.
6. Панченко А.І., Волошина А.А., Болтянський, О.В., Мілаєва І.І., Панченко І.А., Волошин А.А. Основи теорії транспортних процесів та систем: курс лекцій. Мелітополь: ВПЦ «Люкс», 2021. 161 с.

Методичне забезпечення

7. Руденко В. А., Савойський О. Ю., Решетіло С. О. Методичні вказівки до виконання практичних робіт для здобувачів освітньої програми «Транспортні технології (на автомобільному транспорті)» денної та заочної форм здобуття освіти ступеня вищої освіти «магістр». - Суми, 2026. – 92 с.
8. Теорія експлуатаційних властивостей автомобіля. Методичні вказівки до практичних занять для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Автомобільний транспорт» спеціальності J8 – «Автомобільний транспорт» / Укл.: Кальченко В.В., Венжега В.І. – Чернігів: : НУ «Чернігівська політехніка», 2025. –59 с.
9. Автомобілі. Теорія експлуатаційних властивостей : лабораторний практикум / [Біліченко В. В., Добровольський О. Л., Смирнов Є. В., Огневий В. О.] – Вінниця : ВНТУ, 2023. – 86 с..
10. Тяговий розрахунок автомобіля. Методичні вказівки для курсового проекту з дисципліни «Автомобілі» для підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 274 – «Автомобільний транспорт» / Укл.: Литвин О.О., Кужельний Я.В., Скляр В.М.–Чернігів: ЧНТУ, 2022. – 48с..
11. Скварок Ю.Ю. Теорія автомобіля: практичні заняття. – Видання 2-е перероблене, доповнене. - Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобичского державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2021. – 43 с.

Додаткові джерела

12. Вовк Ю.Я., Вовк І.П. Основи теорії транспортних процесів і систем. Навчальний посібник (курс лекцій). – Тернопіль: Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, 2021. – 104 с.
13. Кальченко В.В., Венжега В.І., Пасов Г.В., Кологойда А.М., Кужельний Я.І. (2026). Шляхи підвищення енергоефективності автомобільних транспортних засобів. Технічні науки та технології, (4 (42), 11–19. [https://doi.org/10.25140/2411-5363-2025-4\(42\)-11-19](https://doi.org/10.25140/2411-5363-2025-4(42)-11-19)

Програмне забезпечення

14. Програмний пакет Microsoft Office (текстовий процесор Microsoft Word, табличний процесор Microsoft Excel, програма підготовки презентацій Microsoft PowerPoint).

